

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سوالات متداول نحوه بهره‌مندی بنگاه‌های تولیدی از روش‌های تامین مالی زنجیره ای (SCF)

نسخه دوم ۱۹ بهمن ۱۴۰۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

۱. تامین مالی زنجیره ای یا Supply Chain Finance چیست؟

به کارگیری روش‌ها و عملیات تامین مالی و کاهش ریسک در جهت بهینه سازی مدیریت سرمایه در گردش و نقدینگی جریان یافته در فرآیندها و مبادلات زنجیره تامین (بند ۱-۴ دستورالعمل ارائه خدمات تامین مالی زنجیره تامین ابلاغی ۲۹/۰۹/۱۴۰۰ بانک مرکزی ج ۱۱) به عبارت ساده تر تامین مالی زنجیره ای استفاده از روشهایی است که بر اساس آن به جای یک بنگاه، چند بنگاه (حلقه های زنجیره) در امتداد یکدیگر امکان تامین مالی خواهند داشت؛

۲. تفاوت روشهای مرسوم تامین سرمایه در گردش و روشهای تامین مالی زنجیره ای چیست؟

در روش های مرسوم تامین سرمایه در گردش، متقاضی با مراجعه به نهاد مالی پس از بررسی اعتباری و تودیع وثایق و تضامین لازم منفردا نسبت به دریافت تسهیلات اقدام می نماید در روشهای مبتنی بر زنجیره تامین حتما باید حلقه های مختلف خریدار و فروشنده شناسایی شده و بعد از هماهنگی کامل حلقه ها، صورتحساب الکترونیک معاملات فی ما بین در سامانه جامع تجارت به ثبت رسیده باشد. نهایتا پلتفرم و یا نهاد مالی پس از بررسی اسناد مطالبات و اعتبار سنجی نسبت به تامین مالی زنجیره ها از طریق ابزارهای اشاره شده اقدام می نماید

۳. مزایای تامین مالی زنجیره ای برای بنگاه های اقتصادی چیست؟

- ✓ تسریع و بهبود فرایند تامین مالی سرمایه در گردش بنگاه های تولیدی
- ✓ کاهش نیاز به دریافت تسهیلات جدید برای تامین مالی سرمایه در گردش
- ✓ افزایش سهم تامین مالی از طریق ابزارهای تعهدی
- ✓ افزایش شفافیت و نظارت پذیری جریان مالی اقتصاد
- ✓ کاهش انحراف منابع و افزایش کارایی تخصیص منابع
- ✓ کاهش مطالبات غیرجاری بانکها
- ✓ کاهش هزینه تامین مالی بنگاه ها و کاهش هزینه تمام شده محصول

۴. شیوه های تامین مالی زنجیره ای چیست؟

در سطح کلان شیوه هایی نظیر تنزیل اسناد دریافتنی، خرید دین، عاملیت (تامین مالی مطالبات فروشنده)، عاملیت معکوس (تامین مالی حسابهای پرداختنی خریدار)، اوراق بهادار سازی اسناد دریافتنی، پرداخت تسهیلات و اوراق بهادار سازی اسناد دریافتنی توسط موسسه اعتباری، اقدام به تامین مالی سرمایه در گردش بنگاه های تولیدی فعال

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سوالات متداول نحوه بهره‌مندی بنگاه‌های تولیدی از روش‌های تامین مالی زنجیره ای (SCF)

نسخه دوم ۱۹ بهمن ۱۴۰۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

در زنجیره تامین می‌کند. (بند ۱-۵ دستورالعمل ارائه خدمات تامین مالی زنجیره تامین ابلاغی ۲۹/۰۹/۱۴۰۰ بانک مرکزی ج ۱۱)

۵. ابزارهای مجاز تامین مالی زنجیره ای کدام ابزارهای بانکی هستند؟

در سطح عملیاتی، ابزارهای بانکی که نهایتاً بنگاه اقتصادی از طریق این ابزارها نسبت به تامین مالی اقدام خواهد نمود شامل برات الکترونیکی، سفته الکترونیکی، کارت اعتباری، اعتبارات اسنادی داخلی مدت دار، اوراق گواهی اعتبار مولد (گام) و سایر ابزارهای مالی و تجاری مجاز که موسسه اعتباری با به کار گیری آن می‌تواند اقدام به ارائه خدمات تامین مالی زنجیره‌ای و گردش اعتبار در طول زنجیره های تامین نماید. (بند ۱-۶ و ماده ۱۶ دستورالعمل ارائه خدمات تامین مالی زنجیره تامین ابلاغی ۲۹/۰۹/۱۴۰۰ بانک مرکزی ج ۱۱) بنگاه خریدار مواد اولیه و خدمات مورد نیاز در تولید محصول (اعم از کالا و خدمات) که طبق قانون تجارت نسبت به صدور برات الکترونیکی از طریق سامانه برات در وجه یا به حواله کرد دارنده برات اقدام می‌نماید و موسسه اعتباری مکلف است هنگام قبولی برات الکترونیکی کلیه ضوابط و مقررات جاری از جمله آیین نامه تسهیلات و تعهدات کلان و آیین نامه تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط را رعایت نماید.

۶. مدارک قابل ارائه به بانک چیست؟

بسته به نوع ابزار، فاکتور خرید، اسناد حسابهای پرداختی، اسناد مطالبات قطعی و سایر مدارک مورد نیاز بانک برای بررسی و اعتبار سنجی.

۷. عاملیت و عاملیت معکوس چیست؟

- عاملیت (فاکتورینگ) نوعی از خرید دریافتنی‌هاست که در آن فروشنده کالا و خدمات، دریافتنی یا مطالبات خود (که فاکتورهای واریز نشده موید آن است) را به قیمتی کمتر به تامین کننده مالی می‌فروشد.
- عاملیت معکوس (فاکتورینگ معکوس) نوعی از تامین مالی پرداختنی‌هاست که مشابه فرایند فاکتورینگ است لیکن در آن بجای فروشنده، خریدار به موسسه اعتباری مراجعه و موسسه اعتباری بر مبنای اعتبار خریدار نسبت به تامین مالی زنجیره تامین اقدام می‌نماید.

۸. برات الکترونیک چیست و چگونه در تامین مالی زنجیره تامین استفاده میشود؟

سند تجاری الکترونیکی است که بر اساس قانون تجارت و قانون تجارت الکترونیک در سامانه یکپارچه مدیریت سفته و برات الکترونیکی صادر می‌گردد و به عنوان یکی از ابزارهای تامین مالی زنجیره تامین استفاده می‌شود. سررسید آن حداقل یک ماه و حداکثر یک ساله می‌باشد و دارنده امکان نگهداری این سند تا سررسید و دریافت مبلغ از بانک عامل، امکان انتقال به سایر اعضای زنجیره و یا تنزیل آن قبل از سررسید را خواهد داشت.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سوالات متداول نحوه بهره‌مندی بنگاه‌های تولیدی از روش‌های تأمین مالی زنجیره‌ای (SCF)

نسخه دوم ۱۹ بهمن ۱۴۰۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

۹. اوراق گام چیست و چگونه در تأمین مالی زنجیره‌ای استفاده میشود؟

اوراق گام می‌تواند به عنوان یکی از ابزارهای تأمین مالی زنجیره‌ای مورد استفاده قرار گیرد. این اوراق با نام، غیر کاغذی، بدون کوپن سود بوده و در قطعات استاندارد با ارزش اسمی یک میلیون ریال و با سررسید حداقل یک ماه و حداکثر نه ماه (در پایان هر ماه) توسط شبکه بانکی کشور در سامانه گام منتشر می‌شود. اوراق صادره از زمان صدور تا گذشت یک ششم از عمر اوراق در بازار پول و بعد از گذشت یک ششم عمر تا سررسید با انتقال به بازار سرمایه قابلیت نقل و انتقال و یا نقد شوندگی خواهد داشت. در این خصوص، در نظر است که با اصلاح و رفع نواقص دستورالعمل گام، در آینده نزدیک از این ابزار به طور گسترده‌تری در تأمین مالی زنجیره‌ای در شبکه بانکی استفاده شود.

۱۰. تسهیلات نقدی چگونه می‌تواند در تأمین مالی زنجیره‌ای مورد استفاده واقع شود؟

پرداخت تسهیلات یکی از شیوه‌های تأمین مالی زنجیره‌ای می‌باشد. در این فرایند پرداخت تسهیلات مبتنی بر زیرساخت‌های الکترونیکی و مستند به خرید و فروش واقعی کالا و خدمات و با رعایت پیوستگی فرایند تأمین مالی در طول زنجیره صورت می‌گیرد. در حال حاضر امکان اتصال بانک‌های عامل به سامانه جامع تجارت فراهم گردیده و بانکها می‌توانند نسبت به استعمال فاکتور الکترونیک و اعطای تسهیلات اقدام نمایند. تسهیلات پرداختی به حلقه اول با توافق انجام شده امکان انتقال به سایر حلقه‌ها را خواهد داشت.

۱۱. خدمات تأمین مالی زنجیره‌ای توسط چه نهادهای به مشتریان ارائه خواهد شد؟

ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره‌ای، توسط بانک‌های عامل انجام می‌شود. فعلاً چند بانک منتخب برای ارائه خدمات اعلام آمادگی کرده‌اند ولی در آینده نزدیک تمامی بانک‌ها امکان ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره‌ای را خواهند داشت.

۱۲. مشتریان خدمات تأمین مالی زنجیره‌ای چه کسانی هستند؟ تأمین مالی زنجیره‌ای صرفاً برای بنگاه‌های بزرگ

و دولتی قابل انجام است یا اینکه بنگاه‌های کوچک و متوسط نیز می‌توانند از مزایای این طرح استفاده کنند؟ خدمات تأمین مالی زنجیره‌ای، طیف گسترده‌ای از مشتریان را شامل می‌شود. در مراحل نخست و برای سهولت کار، ابتدا بنگاه‌های بزرگ اقتصادی در اولویت دریافت خدمات قرار دارند ولی به تدریج در مراحل بعدی، طیف گسترده‌ای از فعالان اقتصادی اعم از بنگاه‌های کوچک و متوسط فعال در زنجیره‌های تأمین، تولیدکنندگان نهادهای تولیدی، کشاورزان، شبکه‌های توزیع محصول، خانوار و مصرف‌کنندگان نهایی نیز تحت پوشش ابزارها و زیرساخت‌های تأمین مالی زنجیره‌ای قرار خواهند گرفت.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سوالات متداول نحوه بهره‌مندی بنگاه‌های تولیدی از روش‌های تامین مالی زنجیره‌ای (SCF)

نسخه دوم ۱۹ بهمن ۱۴۰۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

۱۳. فرآیند بازپرداخت بدهی (نرخ سود، مدت زمان بازپرداخت، نرخ جریمه و...) در تامین مالی زنجیره‌ای به چه صورتی است؟

تأمین مالی زنجیره‌ای مجموعه‌ای از شیوه‌های مختلف مبتنی بر ابزارهای تعهدی، تسهیلات، خرید دین و مانند آن را شامل می‌شود. لذا فرایند بازپرداخت بدهی و تعهدات مشتریان تابع شیوه انتخاب شده توسط مشتری خواهد بود. در مجموع، مواردی مانند نرخ سود و جرائم و نظایر آن، تابع مصوبات و مقررات جاری در نظام بانکی است و تفاوت معنی داری در این موارد با روشهای جاری ندارد.

۱۴. اعتبارسنجی و وثایقی که بانک در قبال این تامین مالی اخذ می‌کند چیست؟ و آیا این وثایق با روش قبلی اخذ تسهیلات تفاوت کرده است؟ (پیش از این بانکها غالباً وثیقه ملکی را به عنوان وثیقه معتبر از بنگاه‌ها درخواست می‌کردند آیا در طرح جدید وثایق تغییر کرده است؟)

فعلاً اعتبارسنجی و دریافت وثیقه تابع ضوابط و مقررات جاری است. البته لازم به توضیح است که در شیوه‌های تأمین مالی زنجیره‌ای، بنگاه تولیدی و فروشنده مواد اولیه به صورت مستمر و در قالب یک قرارداد بلندمدت فعالیت می‌کنند. لذا به لحاظ آنکه فرایند دریافت تسهیلات و اعتبارات متکی به روابط بلندمدت مشتریان و به پشتوانه قراردادهای بلندمدت می‌باشد لذا فرایند اعتبارسنجی با سهولت بیشتری انجام می‌شود و ریسک کمتری متوجه بانک خواهد شد. لازم به ذکر است که به منظور توسعه روش‌های تأمین مالی زنجیره‌ای، ضوابط جاری ممکن است در آینده مورد بازنگری قرار بگیرد.

۱۵. آیا از این به بعد تامین مالی بنگاه‌های تولیدی تعریف شده در ۷ صنعت اعلام شده صرفاً از طریق تامین مالی زنجیره‌ای انجام می‌شود یا اینکه منعی برای اخذ تسهیلات به روش قبلی وجود ندارد؟

تأمین مالی زنجیره‌ای، یک امکان جدید برای بهبود فرایند تأمین مالی سرمایه در گردش بنگاه‌های اقتصادی است که به صورت موازی و مکمل روش‌های فعلی به کار گرفته خواهد شد. لذا برای اخذ تسهیلات در چارچوب ضوابط و مقررات جاری، منعی وجود ندارد.

۱۶. تامین مالی زنجیره‌ای چگونه به کنترل نقدینگی و خلق پول در بانک‌ها کمک می‌کند؟

اولاً با توجه به افزایش کارایی تخصیص منابع در شیوه تأمین مالی زنجیره‌ای، انتظار می‌رود میزان تقاضا برای تسهیلات جدید کاهش یابد که این امر به تعادل بخشی به منابع و مصارف بانک‌ها کمک می‌کند. ثانیاً در شیوه تأمین مالی زنجیره‌ای، فرایند تأمین مالی به گونه‌ای است که امکان خروج منابع از چرخه تولید به حداقل می‌رسد و لذا فشار بر بانک‌ها برای دریافت تسهیلات مازاد بر نیاز تولید، کاهش می‌یابد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سوالات متداول نحوه بهره‌مندی بنگاه‌های تولیدی از روش‌های تأمین مالی زنجیره‌ای (SCF)

نسخه دوم ۱۹ بهمن ۱۴۰۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

ثالثاً برخی از شیوه‌های تأمین مالی زنجیره‌ای، مبتنی بر ابزارهای اعتباری و همچنین تأمین مالی از بازار سرمایه است؛ که آن نیز به کاهش فشار بر منابع بانک‌ها و کنترل نقدینگی کمک می‌کند.

۱۷. منابع مالی قابل استفاده در تأمین مالی زنجیره‌ای از کجا تأمین خواهد شد؟ آیا قرار است بانک مرکزی بابت اجرای این طرح خط اعتباری تخصیص دهد؟

منابع مورد استفاده در روش‌های تأمین مالی زنجیره‌ای، حسب نوع طراحی هر یک از روش‌ها، می‌تواند ترکیبی از منابع بانک‌ها، بازار سرمایه و منابع داخلی بنگاه‌ها و زنجیره‌های تأمین باشد. از آنجا که ملاحظه کنترل تورم برای بانک مرکزی بسیار جدی است، لذا هیچ‌گونه منابع مالی و خط اعتباری از محل منابع بانک مرکزی تأمین نخواهد شد.

۱۸. مدارک قابل ارائه به بانک چیست؟ مراحل انجام عملیات مربوط به تأمین مالی زنجیره‌ای در بانک‌ها چگونه صورت می‌گیرد؟

مؤسسه اعتباری، حسب شیوه‌نامه‌های ابلاغی بانک مرکزی و در چارچوب توافق با مشتری، به منظور تسویه اعتباری خرید مواد اولیه یا خدمات مورد نیاز بنگاه‌های تولیدی، پس از دریافت و تکمیل اسناد و مدارک مشروح در شیوه‌نامه‌های اجرایی و انجام مراحل لازم از قبیل ثبت درخواست مشتری، اعتبارسنجی، تعیین وثایق، وثیقه‌سپاری و تعیین میزان حد اعتباری، اقدام به صدور ابزارهای تأمین مالی زنجیره‌ای می‌نماید. بر این اساس مدارک قابل ارائه برای استفاده از تأمین مالی زنجیره‌ای مبتنی بر مقرر و دستورالعمل خاص ابزار مرتبط خواهد بود.

۱۹. نقش پلتفرم‌ها در تأمین مالی زنجیره‌ای چیست؟

سکوه‌های تبادل اطلاعات (پلتفرم‌ها) زیر ساخت‌های الکترونیکی هستند که امکان یکپارچگی جریان اطلاعاتی، مالی و لجستیک را برای تصمیم‌گیرندگان فراهم می‌نماید به گونه‌ای که فرایند تأمین مالی بنگاه‌های زنجیره به صورت پیوسته، مبتنی بر جریان واقعی کالا و خدمات و با استفاده از شیوه‌های مختلف تأمین مالی امکان‌پذیر گردد.